

BACHELOROPPGAVE

De gode møtene

av

kandidatnummer 211
Olaus Christoffer Hansen

Førskulelærerutdanning
SF3-312
Mai 2012

Innholdsfortegnelse

Innledning.....	2
Teoretisk grunnlag.....	3
Relasjonskompetanse.....	3
Anerkjennelse i relasjonen.....	4
Med vekt på dialogen.....	5
Historieveksling.....	6
Tid.....	7
Metode og undersøkelse.....	8
Valg av metode.....	8
Refleksjonsnotat etter pilotstudiet.....	9
Respondenter.....	10
Validitet og feilkilder.....	10
Presentasjon av empiri.....	11
Anerkjennelse.....	11
Dialog.....	11
Historieveksling.....	12
Har vi tid?.....	12
Diskusjon.....	12
Anerkjennelse.....	13
Væremåter og holdninger.....	13
Bekreftelse.....	14
Ulike møteplasser.....	15
Dialogen.....	15
Subjektsynet.....	16
Situasjonstilpasning.....	17
Historieveksling.....	17
Bevissthet om historieveksling.....	19
Har vi tid?.....	19
Veien videre?.....	21
Avslutning.....	22
Litteraturliste.....	23

De gode møtene

Innledning

Denne oppgaven vil i sammenheng med hovedtemaet pedagogisk ledelse, omhandle foreldresamarbeid. Denne siden av barnehagevirksomheten byr på en rekke ulike utfordringer. Alt i fra hvordan en formelt skal forholde seg til foreldre og foreldremandatet, til hvordan en skal tilrettelegge for medvirkning fra foreldrenes side. Men også er det vesentlig for en leder å kunne samhandle med foreldre på vegne for barns beste. Det er foreldrene som er eksperter på barna sine, det er de som kjenner barna best. Dermed er denne kunnskapen verdifull. Men også er vi lovpålagt til å drive med foreldresamarbeid. Dette kan ses gjennom rammeplanen som tar utgangspunkt i barnehageloven fra 2005 (Bø, 2011). *“Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.”* (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 18). Dette er grunnlaget for valg av tema og oppgave. Videre vil jeg i denne oppgaven prøve å undersøke hva som skal til for å opprette et godt foreldresamarbeid. Likevel er emnet så omfattende at jeg ikke kan ta alle aspektene av temaet. Dermed vil jeg å se på hvordan de gode møtene skapes mellom foreldre og ansatte i barnehagearenaen, særlig fra pedagogens side i arbeidet. Problemstillingen min lyder som følgende: *Hvordan kan en som pedagogisk leder fremme positive relasjoner i møtet med foreldrene?*

Som problemstillingene lyder, ønsker jeg altså nettopp å avdekke hvordan samspillet i møtet med foreldre bør være, og hvordan en som pedagog kan legge til rette for at det skal skje. Det er særlig to forfattere som vil bli brukt for å etablere mitt teoretiske ståsted i forhold til problemstillingen. Ettersom jeg fremhever det relasjonelle i møte med foreldrene, vil vektingen ligge på Sveen (2010) sine synspunkter på relasjonskompetanse. Likevel vil Bø (2011) sitt syn omkring foreldresamarbeidet også være vesentlig. Særlig med vekting på tiden. Ellers vil jeg definere begreper i forhold til teorien som blir brukt. I oppgaven vil jeg også drive med innsamling av data for å få innsikt i hvordan pedagogiske ledere legger opp til skape gode møter med foreldre. Da vil jeg intervjuere pedagoger og skaffe meg innsikt i deres erfaringer i forhold til emnet. I den siste delen, vil jeg drøfte empirien min opp mot den teorien som jeg har vektlagt i oppgaven. Da håper jeg blant annet å oppdage likheter og ulikheter i forhold til det som pedagogene gjør i praksis sammenlignet med teorien som jeg har representert.

Teoretisk grunnlag

Oppgavens kjerne er spesifikt rettet mot hvordan de gode møtene skapes. Og skal vi se på denne siden av foreldresamarbeidet, må vi peile oss inn på det som omhandler mellommenneskelige relasjoner. Så for å forstå hva dette betyr, konkretiserer vi noen av definisjonene som vil bli omtalt i teksten.

Et av de første grunnleggende begrepene vi skal ta for oss er *samspill* eller som det også refereres til, samhandling eller interaksjon. Samspill oppfatter vi som et forhold mellom to eller flere mennesker. Men for at det skal kalles samspill, må personene ta hensyn til handlingene og intensjonene til hverandre når de gjør noe sammen. Når det utvikler seg stabilitet i samspillet mellom individene, kan vi si at det er blitt dannet en sosial relasjon. Disse sosiale relasjonene oppstår da mellom de menneskene som kommuniserer. (Askeland & Sataøen, 2009).

I interaksjon og samspill, innebærer alltid en eller annen form for kommunikasjon. Når vi står ovenfor hverandre er den informasjonen vi sender til hverandre en viktig del av selve samhandlingen. Ordet kommunikasjon, kommer fra det latinske verbet *communicare* som betyr *å gjøre felles*. Og det er akkurat det en gjør når en kommuniserer med et annet individ. En gjør noe felles, enten en mening, synspunkt eller et budskap. Kommunikasjon er å overføre informasjon, dele erfaringer og verbal, eller ikke verbal kontakt for å skape mening for to eller flere individ (Askeland & Sataøen, 2009).

Relasjonskompetanse

Det å skape gode møter med foreldrene er et nødvendig virkemiddel for at vi skal kunne ta barnet og dets behov på alvor, men og for å sikre utviklingsfremmende muligheter for barnet. Møtene danner altså grunnlaget for gode relasjoner. De gode relasjonene er da en forutsetning for at utveksling mellom barnehage og hjem skal fungere. Når de ansatte oppnår synlig og positiv kontakt, vil dette skape trygghet og en oppfatning av at verden henger sammen fra foreldrenes perspektiv. Og når barnet får oppleve slike forhold, vil det også trives og fungere bedre og ha bedre forutsetninger for kognitiv og sosial utvikling. Dermed kan vi si at relasjonene som skapes i forhold til møtet mellom ansatte og foreldre er da et viktig fundament for å fremme barnets beste. I stor grad handler relasjonskompetanse om å få opp øynene for hva som faktisk gjøres når de gode møtene skapes. Dette kan sies å være et ledd i forhold til å bli mer systematisk i sin tilnærming til de gode møtene, som igjen fører til gode relasjoner. (Sveen, 2010).

Det å utvikle relasjonskompetanse krever refleksjoner rundt ens kunnskaper, holdninger og praksis. Tholin (2008) hevder at praksisen vår farges nettopp av handlingene våre. Det betyr at praksisen vår, altså hvordan vi møter foreldre i praksis, avhenger av holdninger og væremåter. Hun hevder også at vår evne til å skape gode relasjoner ikke er labil, den blir stadig satt på prøve og kan dermed hele tiden utvikles. Ettersom pedagogen ikke alene møter foreldrene, bør hele personalet få mulighet til å jobbe med dette. Det må altså settes av tid til å stille viktige spørsmål til seg selv om det som kjennetegner ens væremåte med foreldre. Slik kan en oppdage hva som gjør ens væremåte i møte med foreldrene positivt, og hvordan en kan jobbe med kompetansen til å etablere gode møter. Dette kan bidra til å utvikle relasjonskompetansen til personalet. Med vekt på relasjon til alle foreldre står barnehagen også bedre rustet når dagen for den vanskelige samtalen kommer, nettopp fordi trygghet og tillit allerede er etablert (Sveen, 2010).

Den relasjonskompetente ansatte, er oppmerksom på de fellestrekk som finnes blant foreldrene, mens samtidig er oppmerksom på det som gjør foreldrene ulike. Foreldre må dermed møtes ut fra sine unike forutsetninger. Relasjonskompetanse handler dermed om å tilpasse handlingene til situasjonen og den eventuelle relasjonen. Det vil si å kunne handle meningsfylt og hensiktsmessig ut fra det konteksten tilsier. Sveen (2010) viser da til hvordan man kan gjøre dette systematisk gjennom noen forskjellige punkter som vi skal se på. Det må også nevnes for å unngå videre forvirring at punktene sklir over hverandre, og blir brukt om hverandre. Dette fordi at punktene henger sammen og er vanskelige å skille.

Anerkjennelse i relasjonen.

Begrepet anerkjennelse er et ord som blir mye brukt i pedagogikken generelt sett. Både i møtet med foreldrene, barna og personalet forøvrig. For å føle anerkjennelse må en oppleve at den andre setter seg min subjektive opplevelse, som igjen vil si individets måte å se og forstå på. Det handler altså om noen væremåter. Først og fremst handler det om å lytte både til ord og følelsene bak ordene. Bae (1988) referert i Bø (2011) er opptatt av det å lytte når hun fremhever verdien av en anerkjennende væremåte. Særlig fremheves den passive lyttingen, som da er når vi er oppmerksomme lyttere uten å si noe, når vi kommer med enkle oppmuntrende eller bekreftende kommentarer, som "Å? Mhm. Ja." For eksempel om vi setter ord på mors følelser i en situasjon, vil moren få en opplevelse av at pedagogen har sett henne. En er varsom med ordene, og en må avstå fra å tolke, men ta utgangspunkt i det generelle. Slik kan en minske risikoen for å bomme på foreldres opplevelse. Moren får da mulighet til å hekte seg på noe av det som stemmer.

Slik kan pedagogen bekrefte forståelsen og om den stemmer. Det er lov å være usikker som foreldre i barnehagen, og en slik aksept skaper trygghet for foreldrene. En kan også dempe spenningen ved å fortelle hva som kreves, hvordan enkeltbarnet blir møtt og at moren får innsyn i det som skjer mens hun er borte. Ved å dele informasjon og tydelige spilleregler, demper pedagogen usikkerheten hos foreldrene. Slik kan vi sammen med foreldre åpne for bedre kjennskap til barnet, som kan brukes til å utvikle barnet og fremme læring. Det å være anerkjennende er en viktig væremåte i møte med foreldrene. Foreldrenes og pedagogens, opplevelse kan nemlig være svært ulike. Dette er fordi at barnehagen og foreldrene har ulike forventninger til barnet. Dermed er anerkjennelse en viktig faktor i det å skape gode relasjoner (Sveen, 2010).

Med vekt på dialogen

Alle mennesker har en biologisk kapasitet til å inngå i dialog. Altså en evne til å søke seg mot andre og tilsvarende, å gi reaksjon på andres utstrekning og uttrykk. Med et utgangspunkt i hver sin posisjon og hver sin psykologiske verden, deler dialogpartnerne hverandres opplevelser. Dette gir grunnlaget for en gjensidig opplevelse, vi er sammen om noe og kommuniserer om noe. Dette kalles intersubjektivitet og henger sammen med anerkjennelse. (Sveen, 2010).

En kan ikke være anerkjennende i møtet uten å være subjektiv, siden anerkjennelse innebærer et subjektivt syn på den vi inngår i dialog med. Et *subjekt - subjekt syn*, innebærer i møtet med foreldrene, at de får anledning til å fortelle hvordan de opplever situasjonen her og nå. Samt at deres posisjon bekrefte som en gyldig opplevelse, altså at ens ”jag/her/nå” opplevelse blir sett og bekreftet. Grunnlaget for gode relasjoner er altså fundert på relasjoner av subjektive deltagere. I slike møter blir vi oppmerksomme på oss selv og den andre, noe som er nødvendig for å forstå, akseptere, imøtekomme og støtte andres opplevelser og behov. Intersubjektiv deling fremmer selvutvikling, selvforståelsen og gir individ tak i ens egne følelser og opplevelser og mot til å hevde sin rett til slike opplevelser i møte med andre (Løvlie Schibbye, 2004) henvist i Sveen, (2010). Utfordringen for pedagogen handler om å ha bevissthet om at foreldrene har ulike dialogerfaringer som spiller seg ut ulikt i forskjellige situasjoner.

Som pedagogisk leder har en oppgave i å møte dialogpotensialet til den forelder man har foran seg å unngå at dialogen bryter sammen, og i stedet skape en utviklende dialog. Dette inkluderer både tonen, stemningen og atmosfæren. Altså væremåten og holdningene som blir

gjort synlige. Foreldrene ønsker informasjon om innholdet i barnehagen, men også at man kommer dem i forkjøpet med informasjon. Både om hva barnet opplever og hva dagen bringer videre. Foreldrene blir i slike dialoger introdusert for spillereglene, noe som gir foreldre og pedagogen en felles kontekstforståelse å handle ut i fra. I slike rammer blir foreldrene trygge på at barnet har det bra mens de er borte. Dette forutsetter igjen bevissthet og refleksjon rundt egne dialogerfaringer. *"Hva var mitt bidrag for å skape denne gode dialogen? Hvorfor ble mammaen til Ida så munter i bringesituasjonen i dag?"* (Sveen, 2010).

Foreldre er forskjellige, noen er raske med å stille spørsmål, mens andre trenger tid og støtte for å komme i slike posisjoner. Enkelte gir tydelig uttrykk for at de har mottatt budskapet, mens andre er utydelige om det. Svake signaler krever at vi leser ikke språklige signaler og tilpasser ord og uttrykk som skaper en reaksjon. *"Er det noe du lurte på? Er noe uklart? Opplever dere Jonas slik?"* Vi skaper altså trygghet blant foreldrene når vi tar utgangspunkt i barnet, for eksempel i en vanskelig bringesituasjon. Ved å benevne barnets oppmerksomhetsfokus følelsesmessige status eller identitetsmarkører, gir du til kjenne at en ser barnet, og dette ser foreldrene. Det gir foreldrene mulighet til å lytte og reagere. Slik viser vi forståelse for barnets reaksjon, og at det er ok å reagere og bruke tid på og gjør barnet klart for dagen. I dialogen med foreldre lager vi struktur for hvordan samhandlingen skal være. Da vet foreldre hva slags forventninger de kan ha. I alt handler dette altså om å tilpasse relasjonen for situasjonen i varierende støtte for de foreldre som kanskje trenger å snakke om en vanskelig bringesituasjon. En bekrefter deres opplevelse av situasjonen og sier noe som er betryggende for foreldre å høre. *"Ole sin reaksjon her var helt normal. Her viste han at han er godt tilknyttet til deg som mor. Vi er flinke til å trøste Ole når han er lei seg, og det går for over."* (Sveen, 2010).

Historieveksling

En felles forståelseskontekst i hjem og barnehage gir opplevelse av kontinuitet og samarbeid for et barn. Det å snakke om turen vi tok oss i dag, gir barn og foreldre mulighet til felles fokus, forklaringer, utvidelse samtidig som det åpner for samtaler rund følelser knyttet til opplevelsen og håndtering av disse. Samtaleemner rundt det som har skjedd hjemme gir også de samme mulighetene. Slik kan barnehage og foreldre sammen synliggjøre de hverdags hendelser som utgjør barnets historie.

Foreldres historier tjener ulike formål. Det gjør det mulig for personalet å bli kjent med barnet, slik som foreldre kjenner barnet og dette bidrar til å skape forståelse for barnets atferd.

Likevel avhenger det altså av at personalet i si vertsrolle som fagperson, legger til rette for at historier kan utveksles, og at foreldrene får hjelp til utvekslingen. Pedagogen må altså tilrettelegge for det rommet foreldrene trenger for å spørre og fortelle. Om vi møter travle foreldre, må en som fagperson skape rom til dialog. *"Vi sku så gjerne hørt mer om hvordan Johannes har det hjemme, og hvordan han har hatt det i helgen"* Ellers kan en spørre foreldrene om hvordan ting er hjemme, vel som hva barnet har tatt seg til i helgen. Uppfordret kan en også fortelle om barnet, for å vise at en setter pris på å dele historier. Men også kan en oppfordre barnet til å bidra i historievekslingen. Likevel avhenger dette av alderen siden barnet som aktør, vil først være tydelig mellom 6.5 -8.5 års alderen. Dermed må historievekslingen mellom foreldre og pedagogen pågå med barnet som tilhører (Sveen, 2010).

Gjennom historier får foreldrene innsikt i barnets opplevelse i barnehagen, samtidig som foreldrene får mulighet til å lage en overgang til ettermiddagen. Dette i langt større grad enn enkle beskrivelser som det har gått så bra i dag, eller det har vært en fin dag. Slike abstrakte utsagn gir dårlige premisser for foreldrene å skape dialog med barnet. Også en måte å sikre historieveksling mellom foreldre og barnehage på, er å arrangere regelmessige foreldresamtaler. Da har personalet bedre tid til å gi foreldre forståelse av deres betydning som en viktig ressurs og at deres innspill og spørsmål utgjør en forskjell. Fra foreldre si side i dialogen er det viktig at personalet tar imot budskapet som blir sagt. Dette innebærer å lytte åpent, aktivt og interessert, men også at pedagogen fanger opp det usagte. Dette kalles å lytte med anerkjennelse sammen med subjektsynet, som vi har vært innom tidligere. Og når dette skjer blir foreldre trygge på at pedagogen ser barnet. Dermed økes tilliten til pedagogen og at barnehagen vil følge opp (Sveen, 2010).

Tid

Bø (2011) hevder at tiden er av betydning i foreldresamarbeidet. Tid til samarbeid er et spørsmål om ressurs men også er det et spørsmål om prioritering. Ofte begrenser initiativene seg ved at pedagogen ikke har tid nok til samarbeid med foreldrene. Selvfølgelig går det tid til slikt arbeid. Dermed bør det kanskje beregnes mer tid til denne siden av virksomheten. Slikt bør bli diskutert i forhold til personalsituasjonen og i forhold til hvilke arbeidsavtaler de ansatte må forholde seg til. Likevel er det ikke sikkert at den tiden pedagogen lar vær å bruke på samarbeid med foreldrene, er noe de fullt beholder som overskudd til arbeidet med barna. Manglende samarbeid kan føre til konflikter, mistriivsel og uheldig utvikling både for enkeltpersoner og for miljøet som helhet. Så tiden er noe som er verdt å kjempe for.

Når det gjelder hva et personale har tid til, er det et spørsmål om hvordan en bruker den tiden en har. En trenger kanskje ikke mer tid om en forteller om dagens hendelser, enn om en er til stede i garderoben med spredt oppmerksomhet og kanskje taushet. Et personalmøte på to timer kan gi mer eller mindre utbytte etter hvilke spørsmål som tas opp, hvordan drøftingene ledes, og hva slags innstilling og trening de ansatte har (Bø, 2011).

Metode og undersøkelse

Det finnes en rekke ulike metoder for å skaffe oss samfunnsvitenskapelig data. Men først og fremst er det to metoder som er vesentlige. Dalland (2010) hevder at kvantitative metoder tar sikte på å forme den informasjonen vi får til målbare enheter som i sin tur gir oss muligheter til å foreta regneoperasjoner. Som å finne gjennomsnitt og prosent av en mengde. Det handler altså om å finne data om en større mengde. Dette refereres til som å skaffe data i *bredden*. Da sanker en lite antall opplysninger fra mange undersøkelsesenheter. Resultatene avhenger av at mange informanter bidrar. Altså i en mye større grad en kvalitativ metode. En typisk metode for innsamling av kvantitativ data, er å gjennomføre en skjematisk spørreundersøkelse. Kvalitativ metode derimot, tar sikte på å fange opp mening og opplevelse som ikke lar seg tallfeste eller måle i motsetning til kvantitativ data. En er altså interessert i hvordan den enkelte føler, tenker og handler. Her er fokuset å skaffe data fra *dybden*. En skaffer mange opplysninger fra få undersøkelsesenheter (Dalland, 2010).

Valg av metode.

Begge metodene har unike fordeler som en kanskje ser. Dette sier også noe om hvorfor en velger metode ut fra hvilken problemstilling en har. I utgangspunktet var jeg interessert i hvordan enkeltpersonene tar stilling til det å fremme gode relasjoner med foreldre. Og ettersom kvalitativ metode tar sikte på å skaffe innsikt i dybden, altså ens mening og beskrivelse, ble det kvalitative forskningsintervjuet et naturlig valg. Men også valgte jeg bruke båndopptaker i intervjuene. Dette for å sikre stemningen og nyansen av det som ble sagt i analyseringsprosessen (Dalland, 2010). Noe som jeg også finner svært fruktbart i intervjuet, er at når en møter informanten får en mulighet til å grave mer i det som blir sagt. Etter at informanten har svart på et spørsmål, kan en komme med utdypende spørsmål angående det som ble besvart. *”Så spennende, fortell meg hvordan du opplever det?”* Men en kan også komme med påstander som kanskje provoserer informanten og dermed får frem ulike aspekter av hva informanten mener. Og ettersom en lager en intervjuguide med spørsmål, kan en vike fra spørsmålene og heller ta opp temaer å snakke fritt om det informanten er opptatt av.

Slike sider er vanskelige å få frem i kvantitative metoder (Dalland, 2010). Ellers har jeg ved tidligere anledninger erfart at kvalitative intervju er fruktbart i form av den dataen en ønsker. Likevel var jeg innom tanken om å ha kvalitative observasjoner. Kanskje dette ville gitt meg et klarere svar på hva som ble gjort i møtet med foreldrene, i forhold til det som ble sagt i intervjuene. Uansett ville dette blitt mer tidskrevende, og det neste spørsmålet er hvor mange observasjoner som måtte ha blitt gjort før jeg eventuelt fikk frem det jeg ville ha innsikt i.

Refleksjonsnotat etter pilotstudiet

Før jeg skulle samle inn data til oppgaven, skulle vi også gjennomføre et pilotstudie. Et slikt studie har flere funksjoner som til det å drive med forskningsarbeid. Men det viktigste er å gi deg retning på hvor du er i forhold til det du vil undersøke. En kontrollerer altså ståsted, slik kan en gjøre forandringer til metode eller teori om nødvendig. I mitt tilfelle var forundersøkelsen fokusert på å formulere relevante spørsmål, men også skulle studiet gi meg noe erfaring og en form for tilbakemelding på spørsmålene (Dalland, 2010).

Slik tenkte jeg å bygge en forståelse på hva jeg eventuelt ville få til svar. Med en slik forundersøkelse, kan jeg altså presisere spørsmålene og lage noen nye, med tanke på resultatet av intervjuet. Noe som også ble gjort for øvrig etter pilotstudiet. I forhold til pilotstudiet skrev jeg en intervjuguide som jeg hadde sammen med spørsmålene. Likevel ble ikke møtet så formelt at jeg hadde behov for det. Dette på grunn av godt kjennskap til pilotinformanten. Likevel ble rammene for intervjuet lagt frem hvor jeg forklarte mitt ståsted som forskolelærerstudent, bruk av data, spørsmålsoppbygning og at ingen svar var feil. Slike rammer er viktige, da legger en ramme for at en kan svare helt åpent uten press fra noen form. Dermed har informanten lite å være nervøs for, og intervjueren viser at en ikke har noen fordommer undertrykker det som blir sagt (Dalland, 2010).

Dataen jeg fikk fra piloten handlet generelt om foreldresamarbeidet i avdelingen og hvilken påvirkningskraft foreldrene hadde i barnehagen. Også fikk jeg svar på hva informanten mente var vesentlig i møtet med foreldrene. Likevel skulle jeg ønske jeg fikk mer innsikt i akkurat dette, for det ble mye generelt. Dermed omformet jeg noen av spørsmålene mine slik at de ble litt mer tilpasset til det jeg var interessert i å undersøke. Spørsmålene mine var i første omgang generelt åpne, slik at jeg kunne forvente meg svar fra informanten. For i utgangspunktet tenkte jeg at om spørsmålene var for tilspisset, ville jeg risikere å miste informantens erfaring og opplevelse. Men det viste seg at det var en mellomting til stede, jeg opplevde at for åpne spørsmål førte til det samme.

Respondenter

Ettersom jeg var interessert i å få innsikt i hvordan pedagoger skaper gode relasjoner med foreldre, måtte jeg naturligvis kontakte en arena hvor slike relasjoner oppstår. Dermed kontaktet jeg ulike barnehager i nabokommunene. I en av barnehagene fikk jeg snakke med styreren som godkjente opplegget mitt og samtidig, gav meg tillatelse til å drive med datainnsamlingen. Dermed hjalp hun meg å organisere når intervjuene skulle bli holdt på dagen. Det var også to tilfeller hvor jeg direkte kontaktet informantene. Hovedgrunnen til dette var fordi at jeg hadde kjennskap til informantene fra før av. Dermed følte jeg heller ikke at det var nødvendig å trekke inn styreren, siden jeg ikke trengte noe assistanse fra hennes side. Disse intervjuene ble organisert etter avtale mellom meg og informantene.

Validitet og feilkilder.

Totalt sett ble det gjort fem intervju, og alle som ble intervjuet hadde stilling som pedagogiske ledere i de barnehagene de tilhørte. Likevel fikk jeg i ettertid innsikt i at ikke alle hadde utdanning som førskolelærer, men tilsvarende i følge styreren. Selv om flertallet hadde førskolelærerutdanning var det to av informantene som ikke hadde det. Dette påvirker validiteten i forskingen. Uavhengig hvilken metode jeg har valgt å bruke, så finnes det altså vitenskapelige metoderegler og kunnskapskrav. Metodene skal gi troverdig kunnskap. Dette betyr at kravene til validitet må være oppfylt. Det som måles, må ha relevans og være gyldig for det problemet som undersøkes (Dalland, 2010). Ettersom problemstillingen min tar sikte på *hva* de pedagogiske lederne gjør, og ikke *hvem* de er, så vil jeg hevde at validiteten er gyldig. Dette altså uavhengig hvilken bakgrunn informantene hadde.

Gjennom det kvalitative forskingsintervjuet ligger det også mulige feilkilder i selve kommunikasjonsprosessen. Er spørsmålet riktig oppfattet? Har intervjueren forstått svaret riktig? Blir det notert riktig? Det vil altså alltid være vanskelig å få med alt. Kortfattet kan vi si at dersom informanten misforstår spørsmålet, og intervjueren noterer unøyaktig, og meningsinnholdet endres ved renskriving, fører dette til redusert pålitelighet. Slike faktorer påvirker dataen som legges frem, men også tolkningen og analyseringen av det som blir sagt. Dette var grunnlaget for at jeg ville bruke båndopptaker. Det er viktig at det som blir sagt, ikke tas ut av konteksten. Videre må være ærlig med seg selv og hva en finner ut av. Dermed vil jeg ikke konkludere, men vise til tendenser i hva jeg fikk inntrykk av, og dermed koble dette opp med teori som jeg har lagt ved i oppgaven (Dalland, 2010).

Presentasjon av empiri

Dataen som jeg har sanket velger jeg å vise frem som bearbeidet tekst. Dette betyr altså at dataen som jeg har sanket, har først blitt transkribert gjennom opptak, før den har blitt analysert og bearbeidet. Hvor jeg da har gitt dataen en mer skriftlig preget form. Noe som også gjør det enklere for leseren å forholde seg til det som er blitt sagt (Dalland, 2010). Først og fremst var jeg interessert i hva pedagogene gjorde i møtene med foreldrene for å fremme gode relasjoner. Likevel fikk jeg også innsikt i andre ting som kanskje ikke hadde direkte kobling opp mot det praktiske som foregikk i dialogene, selv om det var relevant. Dette vil også bli opplyst i teksten. Videre velger jeg å presentere av hva jeg fikk inntrykk av som videre vil bli diskutert i oppgaven. Dataen vil også bli presentert i temaer slik at innholdet blir mer oversiktlig. Også vil flere sitater bli brukt i drøftingen.

Anerkjennelse.

Det så ut til at flertallet av informantene hadde en forståelse av hva anerkjennelse innebærer. Når de fikk spørsmål om temaet, viste flere til væremåter og holdninger i møtet med foreldrene. Særlig ble begrep som det å være ydmyk, imøtekomme, være blid og signalisere et godt humør brukt. Også kom det frem hvordan informantene var anerkjennende i møtene med foreldrene. Dette med særlig vekt på det å lytte. Likevel hadde det vært interessant å få mer innsikt i hvordan pedagogene var bekræftende i dialogen.

Ronny: "Væremåtene og holdningene skal bære preg av åpenhet, ærlighet, respekt og at en er imøtekommende med alle foreldrene og viser dette. Det er der fokuset ligger, det de kommer med er viktig. Da er det viktig å høre på det som blir sagt, men også skape fokus på at alle er like velkomne. Men dette betyr ikke at jeg behandler alle likt."

Dialog

Spørsmålene som var rettet mot dialog, gav mye innsikt i hva som ble gjort. Vel som å være anerkjennende i møtet med foreldrene, trakk også flere av informantene inn at møtene var situasjonstilpasset. Ellers fikk informantene spørsmål om hvordan en tok initiativ til å skape dialog med foreldrene og hvordan en gikk en frem mot de som kanskje var lite delksomme.

Ronny: "Ikke alle er like flinke med smaltalk og vet kanskje ikke helt hva de skal si. Dermed må en skape en rolig situasjon og henvende seg til barnet. Deretter kan en fortelle foreldrene hva som skjer i løpet av dagen."

Historieveksling

I likhet med det overnevnte, var det også interessant å høre om hvordan pedagogene tilrettela for historieveksling med foreldrene. Det virket som selve begrepet ikke hadde noe betydning, men ettersom jeg forklarte hva det var, forsto informantene hva det handlet om. Da kom det igjen frem praktiske sider av hva en gjør i dialogene. Gjerne i forhold til hva de sa til foreldrene i hentesituasjoner, men også hvordan en kan jobbe med historievekslingen. Som å skrive ned stikkord og dele det med foreldrene.

Birger: "I Møtet med foreldrene forteller jeg hva som har blitt gjort, hva barnet har opplevd og kanskje hva vi sammen har lært. For eksempel om vi så en krabbe, hva som skjedde i fjøra og lignende. Av og til får jeg også barna til bidra. "Nå må du si Niklas hva som skjedde, eller hva gjorde du i fjøra?" Når barna forteller i møtet med foreldrene om hva de har gjort, smiler foreldrene ofte."

Har vi tid?

Informantene viste også til en faktor som jeg ikke regnet med å ta opp som et emne i oppgaven. Flere av informantene viste altså til at tiden var en faktor i relasjonene. Ettersom jeg gav oppfølgingsspørsmål i intervjuene, så bekreftet de at tiden påvirket relasjonene i møtet med foreldrene. Særlig knyttet de tiden opp mot ulike situasjoner og organisering av hvordan hverdagen var lagt opp. Men også hvordan en kunne håndtere problematikken.

Diskusjon

I lys av problemstillingen min, så er det ikke hensikten å dømme eller å vurdere kompetansen til informantene. Men når en skildrer det som ble gjort, kan en likevel ikke unngå å trekke inn hvilken relasjonskompetanse de ansatte hadde. For hva en gjør i de ulike dialogene i møtet med foreldrene, forteller nettopp noe av hvilken erfaring og kompetanse en har på feltet. Som vist til tidligere, fikk jeg mye svar som omhandlet ulike deler av å utøve relasjonskompetanse. Det var heller ingen av informantene som gav spesielt uttrykk for at det var et vanskelig emne. Alle kunne fortelle noe om hvordan de bidrog for å fremme relasjoner med foreldrene. Men svarene varierte fra person til person. Likevel kan en knytte svært mange av svarene opp mot teorien til Sveen (2010) og Bø (2011). Dette velger jeg å gjøre ved å dele innholdet i temaer i likhet med empirien.

Anerkjennelse

En kan altså trekke tråder mellom svarene til informantene opp mot teorien som er lagt ved i teoridelen. Relasjonskompetansen til informantene speiles gjennom hvordan de er anerkjennende i møtet med foreldrene. Og hvilke holdninger og væremåter som legges til grunn i disse møtene. Som vi ser på sitatene hevdet informantene mye interessant.

Elin: "Det er viktig dette med å lytte og huske på det som blir sagt. Og at en har respekt for det de sier gjennom å være bekreftende, altså og bekrefte det som bli sagt. Men det spørres hvor du møter de. I garderoben kan andre høre, dermed må en være forsiktig med hva som blir sagt slik at andre ikke hører det."

Frida: " En må være interessert og ha antennene ute. Og kjenne på stemningen ved og lytte og handle ut fra det. Enten ved å nevne om det har skjedd noe i løpet av dagen. Ellers bruker jeg humor for å komme i kontakt. Ikke alle liker det, en må vite hvordan foreldre og barn liker å bli møtt. Er det noe en lur på, så må en spør. Vise genuin interesse, fortelle noe som skal skjer, slik at foreldrene føler eg trygge når de reiser fra barnehagen. "

Væremåter og holdninger

Væremåtene som kommer frem, ser ut til å bære preg av å være imøtekommende og vise respekt og være ydmyk i møtene med foreldrene. Både Ronny sitt sitat på side 11, og Elin viser til at dette er viktige trekk i å være anerkjennende i møtene med foreldrene. I forståelse med dette, så viser Tholin (2008) til at det å utvikle relasjonskompetanse krever refleksjoner rundt ens kunnskaper, holdninger og praksis.

Vi kan også legge merke til at informantene vektlegger det å lytte til foreldrene. Spesielt vektlegger Elin og Frida dette i sitatene sine. I sammenheng med det, viser Bø (2011) til at det å være anerkjennende omhandler å lytte både til ord og følelsene bak ordene. Særlig fremheves den passive lyttingen, som da er når vi er oppmerksomme lyttere uten å si noe, når vi kommer med enkle oppmuntrende eller bekreftende kommentarer (Sveen, 2010). Likevel viser ikke Ronny til dette direkte i sitatet sitt, men han beskriver det som å høre på det som blir sagt. Det ville vel være naturlig å anta at en er lyttende i dialogene med foreldrene om en hører på det de sier, og tydeliggjør viktigheten av det.

Det ser videre ut som at Frida viser mer til væremåtene og hvordan hun er anerkjennende i møtet med foreldrene fremfor holdningene. Hun fremhever altså dette med å kjenne på stemningen, at foreldre liker å bli møtt på forskjellige måter og at en handler ut fra det. Men også å vise genuin interesse gjennom å fortelle det som skal skje for å trygge foreldrene.

I likhet med dette, viser Sveen (2010) til at en må ta utgangspunkt i det generelle, for det kan minske risikoen for å bomme på foreldres opplevelse, noe som gir foreldre anledning å hekte seg på noe som stemmer. Slik kan pedagogen bekrefte forståelsen og om den stemmer. Dette kunne da Frida ha gjort i møtet med foreldrene ettersom hun tar utgangspunkt i hvor foreldrene er og gjerne viser til humoren i det som blir sagt. Også viser Frida til et særdeles viktig punkt i anerkjennelsen. Dette med å fortelle om det som skal skje for å trygge foreldrene. Sveen (2010) viser til at ved å fortelle hva som kreves, og hvordan enkeltbarnet blir møtt skaper aksept og trygghet for foreldrene. Det demper også spenningen ved å fortelle hva som kreves, hvordan enkeltbarnet blir møtt og at moren får innsikt i det som skjer mens hun er borte. Når en deler informasjon som også Frida viser til, demper pedagogen usikkerheten hos foreldrene.

Bekreftelse

Om en ser på sitatene så ser det ut som at det er Elin igjen som vektlegger dette med å være bekreftende i anerkjennelsen. Og dette er et ganske viktig punkt i å være anerkjennende i dialogen. Det er gjennom bekräftelsen en opplever at den andre setter seg inn i ens subjektive opplevelse, som igjen vil si individets måte å se og forstå på. Dette avgjør også hvordan dialogen utspiller seg. Dette gjøres gjennom å komme med kommentarer mens en lytter til det som blir sagt. Som " *Mhm, ja, eller Åja,* " og lignende (Sveen, 2011). Nå viste heller ikke Elin konkret hva det vil si å være bekreftende i nevnt sitat. Men i et oppfølgingsspørsmål gav hun dette som svar.

"For enkelte er det kanskje en selvfølge å være bekreftende når en snakker med noen. Enten at en kommer med spørsmål innimellom, eller at en bare nikker, og sier mhm. "

Det kan se ut som om Elin viser til at dette ikke trenger å ha noen tilknytning til bevissthet generelt om relasjonskompetanse, men at enkelte bare er sånn. Om en pedagog var klar over hva slike enkle kommentarer har for betydningen av relasjonen, ville det være naturlig å belyse slike sider av ens relasjonskompetanse i ulike settinger. Hvert fall om en er vitne til at en assistent bekrefter med enkle kommentarer i møtet med foreldrene. En møter tross alt ikke foreldrene alene som pedagogisk leder, derfor er det viktig at alle får mulighet til å reflektere over hva som er bra i det de gjør i møtet med foreldrene. Og at kompetansen deres blir synliggjort. Dette er med på å øke de ansattes relasjonskompetanse. (Sveen, 2011).

Ulike møteplasser.

Om vi ser på hva Elin sier om møteplassene er nok dette også en faktor. Hvert fall med tanke på hvor privat innholdet av samtalen er. En bør være litt forsiktig om hva som deles i forhold for eksempel i en garderobesituasjon eller ute på lekeplassen hvor alle kan høre. Det en forteller og diskuterer, er ikke nødvendigvis noe alle skal vite noe om. Dersom situasjonen ikke tillater rom for diskusjon rundt private ting angående barnet, kan en alltid finne seg et lukket rom. Eller sette opp en foreldresamtale eller en telefonsamtale. Det er flere måter å få dette til på uten at situasjonen skal hemme relasjonen. En kan altså være anerkjennende i relasjonen med foreldre i alle situasjoner. En har kanskje noe mer å gå på den dagen en skal ta opp noe som er vanskelig om en ofte er anerkjennende i relasjonen. Sveen (2010) viser til at med vekt på relasjon til alle foreldre står barnehagen bedre rustet når dagen for den vanskelige samtalen kommer, nettopp fordi trygghet og tillit allerede er etablert.

Konsekvens?

Det ser altså ut til at væremåtene og holdningen kommer godt frem hos informantene. Både i form i viktigheten av å lytte, bekrefte, være imøtekommende og viktigheten av å kjenne på stemningen og handle derfra som Frida viser til. Likevel ser en forskjellene i sitatene, der den ene vektlegger noe mer enn den andre. Men i alt så ligger holdningene til grunn for væremåtene som Tholin (2008) viser til. En skulle da tenke seg at om en har holdninger og væremåter som innebærer å være ydmyk, vise respekt og være ærlig, så blir handlingsmønsteret deretter. Om det er fravær av en anerkjennende væremåte i møtet med foreldrene, er det vel naturlig å anta at dette kan hemme relasjonen og dermed barns fokus. Likevel var fokuset kanskje mer at anerkjennelse besto av holdninger og forståelse, fremfor handling i dialog.

Dialogen

I likhet med anerkjennelse kan også mye av sitatene i denne sammenheng knyttes til relasjonskompetanse. Særlig var det her spennende å få innsikt i hva pedagogene gjorde for å fremme dialoger i møtet med foreldrene. Vi tar først utgangspunkt i Frida og Heidi sine sitat nedenfor og subjektsynet deres.

Frida: " Møtene med foreldrene omhandler å bryr seg og justere seg, for å møte foreldrene der de er. Det er flere måte å gjøre dette på, det avhenger av situasjonen. Men ofte er det nok at en setter seg ved siden foreldrene og retter fokuset mot barnet og spør deretter. Likevel er det å holde samtalen gående øvingsbasert. Det å mase er ikke poenget, men at vi er like blide uansett hvem de er og hvordan de møter oss. Vi skal ikke ta noen, eller være bedrevitere."

Heidi: " En må være kanskje være mer forsiktige i møtet med sjenerte foreldre. Noen foreldre kan du snakke med alt om mens enkelte er mer tilbakeholdne. Men de er fortsatt glad i barna for det! Dermed må vi snakke med det som er aktuelt også med disse. Visst en vet at faren er interessert i fotball, kan en ta utgangspunkt i det for å starte en dialog i første omgang! "

Subjektsynet

I dialogen så fremhever Sveen (2010) subjekt - subjekt synet. Dette i samsvar med det å være anerkjennende, som vi tidligere var innom. Subjekt - subjekt synet innebærer i møtet med foreldre, at de får anledning til å fortelle hvordan de opplever situasjonen her og nå. Samt at foreldrenes posisjon bekreftes som en gyldig opplevelse. I slike møter blir vi oppmerksomme på oss selv og den andre, noe som er nødvendig for å forstå, akseptere imøtekomme og støtte andres opplevelser og behov (Sveen, 2010). I forståelse med dette, så kan det se ut som Heidi nettopp er opptatt av dette. Ettersom hun viser til at vi må være forsiktige i møtet med sjenerte foreldre, eller i forhold til de som kanskje er litt lite delsumme, men også er hun opptatt av noe annet svært viktig.

Nettopp at alle skal bli møtt uansett hvem de er. Videre viser hun at dette kan gjøres gjennom å rette oppmerksomhetsfokuset på noe som interesserer foreldrene, før en kanskje starter med å diskutere spørsmål knyttet til barnet. I møtet med de tilbakeholdne foreldrene, er det da viktig at vi leser svake og ikke språklige signaler og tilpasser ord og uttrykk som skaper reaksjon (Sveen, 2010). Heidi viser da ikke til noen direkte eksempler på dette, men i forbindelse med at faren liker fotball, kunne en da videre spilt på dette for å skape reaksjon.

Dette er også kanskje noe Frida sikter til, hvor hun viser at det ofte bare er nok å sette seg ved siden av foreldrene. Men hun retter fokuset direkte mot barnet og spør derfra. Et utgangspunkt kunne ha vært at sønnen er flink til å tegne, dermed kunne en sagt: *Vi fikk i dag se at Jonas er usedvanlig flink til å tegne, særlig i forhold til de andre barna. Har han en genuin interesse for å tegne? Opplever dere det hjemme?* Slik kan en eventuelt kan skape reaksjon hos foreldrene. Og dialogen åpner da for hvordan foreldrene opplever situasjonen (Sveen, 2010).

Vi kan også se på subjektsynet til Ronny gjennom sitatet hans på side 12. Her ser det ut som om han tar fatt i foreldrenes perspektiv, og viser til at dialogene med pedagogen kan være vanskelige og ubekvemme. Dette kan vel oppstå av ulike grunner. Kanskje foreldrene ikke vet hva de skal si, kanskje er de sjenerte eller at de ikke er trygge på at de kan komme med bidrag. Videre henviser han til da at fokuset må være rundt barnet og at en gjerne henvender seg til barnet i likhet med Frida. Sveen (2010) viser til at vi skaper trygghet blant foreldrene

når vi tar utgangspunkt i barnet. Ved å benevne barnets oppmerksomhetsfokus, gir du til uttrykk for at du ser barnet, og dette ser foreldrene. Det gir foreldrene mulighet til å lytte og eventuelt reagere i dialogen. Videre vektlegger Ronny dette å informere foreldrene om hva som skjer i løpet av dagen. I Forståelse med dette sier Sveen (2010) at foreldre ønsker informasjon om både om hva barnet har i vente og hva som skjer utove dagen. Slik får foreldrene introdusert spillereglene, som gir foreldre og pedagog felles kontekstforståelse å handle ut i fra. I slike rammer blir foreldrene trygge på at barnet har det bra mens de er borte.

Situasjonstilpasning

I relasjonskompetansen kommer det også frem dette med situasjonstilpasning. Dette kommer gjerne frem i hvordan en er subjektiv i møtet med foreldrene. Det så hvert fall slik ut i forhold til det som informantene sa. Utfordringen for pedagogen da handler om å ha bevissthet om at foreldrene har ulike dialogerfaringer som spiller seg ulikt i ulike situasjoner. (Sveen, 2010). Det så ut til at informantene var bevisst om dette. Etersom Frida viste til situasjonstilpasning ettersom at møtene med foreldrene omhandlet å bry seg å justere seg for å møte foreldrene der de var. Mens Ronny hevdet at en måtte skape en rolig situasjon og henvende seg til barnet, hvor til slutt Heidi hevdet at en måtte være forsiktig i møtet med tilbakeholdne foreldre. Det ser altså ut til at informantene viste til å tilpasse situasjonen for de foreldrene de møtte. Som vi var tidligere inne på omhandler relasjonskompetanse om å tilpasse. Foreldre er forskjellige, der noen er raske med spørsmål, mens andre trenger både tid og støtte for å komme i slike posisjoner. Likeså skal alle disse foreldrene bli møtt. Heidi var tydeligvis opptatt av dette ettersom hun understreket viktigheten av at alle foreldrene måtte bli møtt, uansett hvem de var og hvor tilbakeholdne de var. Men også gav hun kjennskap til ulikhet av foreldre, der noen spør om alt mens enkelte sier lite. I dialogen med foreldre lager vi struktur for hvordan samhandlingen skal være. Foreldre vet da hva slags forventinger de kan ha. I alt handler dette altså om å tilpasse relasjonen for situasjonen i varierende støtte for de foreldre som trenger det (Sveen, 2010).

Historieeksling

Historieeksling er også en sentral del av å skape gode relasjoner. Også i historieekslingen fremtrer subjektsynet sammen med dialogen. Selv om nå fokuset omhandler mer hvordan pedagogene tilrettela for historieeksling. Vi tar utgangspunkt i Birger og Heidi sitt sitat nedenfor.

Heidi: " Når det gjelder fra barnehagen til heimen, må vi være flinke å huske på de gode situasjonene vi kan formidle og spille videre på. Foreldre vil jo vite hva barnet har tatt seg til i løpet av dagen. Da pleier jeg å skrive ned situasjonene som stikkord. Dermed har jeg et utgangspunkt som jeg kan bruke i møtet med foreldrene i hentesituasjoner. Foreldresamtaler er også viktige. Her kan jeg hente mye informasjon som kan være utgangspunkt for historieveksling."

Birger: "I Møtet med foreldrene forteller jeg hva som har blitt gjort, hva barnet har opplevd og kanskje hva vi sammen har lært. For eksempel om vi så en krabbe, hva som skjedde i fjøra og lignende. Av og til får jeg også barna til bidra. "Nå må du si Niklas hva som skjedde, eller hva gjorde du i fjøra? "Når barna forteller i møtet med foreldrene om hva de har gjort, smiler foreldrene ofte."

I første omgang ser det ut som Heidi knytter historieveksling til noe som er svært nyttig. Fordi dette skaper grunnlag for noe en kan bygge videre på i møtet med foreldrene. Hun tilrettela for historieveksling gjennom å forberede seg. Noe som er ganske smart. Det er utfordrende å huske på alle situasjonene som skjer rundt et barn i løpet av en dag. Dermed vil en tro at det er smart å skrive ned noen situasjoner som en kan ha med i møtet med foreldrene. På en slik måte kan Heidi skape rom for dialog og kan muligens sikre at den ikke bryter sammen, fordi hun var forberedt. Men dette kan hun også skape ettersom hun vektlegger viktigheten av foreldresamtalene. Hun sier likevel ikke noe om hva som blir diskutert i foreldremøtene, men at hun likevel kan hente informasjon gjennom samtalene. Sveen (2010) viser til at en måte å sikre historieveksling, er gjennom å arrangere foreldremøter. Fordi da har personalet bedre tid til å gi foreldre, forståelse av deres betydning som en viktig ressurs og at innspillene og spørsmålene deres utgjør en forskjell.

Det kan også se ut som at Birger legger til rette for at historier utveksles. Gjerne der barnet er utgangspunktet for historievekslingen. Da forteller han om hva barnet har tatt seg til og opplevd mens foreldrene har vært fraværende. Men også eventuelt hva barnet har lært. Det ser altså ut som Birger var mer opptatt av å fortelle om opplevelser og hva som har skjedd i løpet av dagen, fremfor enkle beskrivelser. I forståelse med dette sier Sveen (2010) at gjennom historier får foreldrene innsikt i barnets opplevelse i barnehagen. Samtidig som foreldrene får mulighet til å lage en overgang til ettermiddagen. Dette i langt større grad enn enkle beskrivelser som: *I dag har det vært fint* eller *I dag har vi hatt det gøy*. Abstrakte utsagn gir dårlige premisser for foreldrene å skape dialog med barnet. Birger sier at han av også får

barnet til å bidra i dialogen noen ganger. Nå sier han ikke noe om alderen til barna. Likevel har dette sammenheng med at barnets narrative utvikling der barnet inngår som aktør, vil først være tydelig mellom 6,5 og 8,5 årsalderen. Dette avhenger likevel av barnets utvikling (Sveen, 2010).

Bevissthet om historieveksling

Gjennom sitatene her får vi altså noe innsikt i hva som blir sagt, hvordan det tilrettelegges for og hva som er fokuset i historievekslingen, som da klart er barnet. Likevel er det kanskje noe fravær i svarene om hvorfor, historievekslingen er vesentlig. Om jeg hadde tipset informantene om dette, kunne de sikkert ha koblet dette opp mot at foreldrene skal være trygge på at barnet har det bra mens foreldrene er borte. Altså i sammenheng med subjektsynet og anerkjennelse i dialogen som vi tidligere har vært innom. Og dette stemmer for så vidt, ettersom punktene i relasjonskompetansen er vanskelige å skille. Men likevel viser Sveen (2010) til at en felles forståelseskontekst gir opplevelse av kontinuitet og samarbeid for et barn. Det å snakke om turen vi gikk, gir barn og foreldre mulighet til felles fokus og forklaringer samtidig som det åpner for samtaler rundt følelser knyttet til håndtering av disse. Men også gjør historievekslingen det mulig for personalet å bli kjent med barnet, slik som foreldrene kjenner barnet. Og dette bidrar til å skape forståelse for barnets atferd (Sveen, 2010).

Har vi tid?

Det er vel egentlig ikke vanskelig å forstå seg på problemstillingene som informantene viser til i sitatene nedenfor. Barnehagehverdagen er ofte hektisk, og kan klart være en reel utfordring å håndtere. Både Heidi og Birger nedenfor, viser til at tiden påvirker i den grad at det kan ramme relasjonene, særlig om det er press på avdelingene.

Birger: " Tiden påvirker, dette har sammenheng med at vi slår sammen begge småavdelingene på slutten av dagen. Hvor det kanskje er to voksne, visst den eine skifter bleier, må jo den andre ha oversikt over barna, dermed er det ikke alltid tid til så lang samtale med foreldrene. Fordi det foregår andre vesentlige ting i avdelingen."

Heidi: "Og gi seg tid i den grad det er mulig der og da. Om det er travelt på avdelingen må en begrense hvor mye tid en kan bruke på hver av foreldrene. Særlig på slutten av dagen. Om foreldrene har svært mye på hjertet, pleier jeg å foreslå de kan ringe meg litt siden, eller komme litt tidligere. "

Dette er de likevel ikke alene om. Bø (2010), hevder generelt at mange pedagoger og assistenter innvender at de ikke har nok tid til samarbeidet med foreldrene. Det går tid til slikt arbeid, og når personalsituasjonen og arbeidsavtaler inngås, er det ofte god grunn til å minne om at det bør beregnes mer tid til denne siden av virksomheten. Likevel var det også noe uenighet rundt dette blant informantene.

Frida: ” Ser ikke på tiden som et problem, det handler om prioritering. Når du har mange barn, er det andre til stede også. Dermed skal dette i praksis ikke være et problem, om jeg da signalisere til andre ansatte at jeg er i dialog med foreldre. Likevel om tiden ikke strekker til, pleier jeg å vise til dagrapporten på tavlen. Men har vi ikke tid til å møte foreldrene, må en prioritere hva som er galt og hvorfor vi ikke har tid. Det er et svært viktig punkt i foreldresamarbeidet.”

Det ser ut som at Frida hevder at tiden ikke er et problem. Fordi når en har mange barn å passe på, skal det også være flere ansatte til stede som en kan signaliserer til. Men hun viser også til en annen side som er svært sentral. At om en ikke har tid, så er dette et problem. Da må en se på hva som er galt og hvorfor ikke tiden strekker til. Bø (2011) viser til at når slike problemstillinger oppstår, er det egentlig spørsmål om hvordan avdelingen bruker tiden de har. Dette i likhet med Frida, som hevder at det omhandler fokus på prioritering. En trenger for eksempel ikke mer tid om en forteller den som henter barnet sitt, noe om dagens hendelser. En kan vel også tenke seg at om en ikke har tid til å møte foreldrene, så svekkes informasjonsvekslingen mellom det som er vesentlig. Dermed ville det vel være naturlig å anta at tiden er av viktig betydning for etablering av relasjonene. Også med tanke på at foreldre er så forskjellige, og kanskje trenger mer tid for å åpne seg (Sveen, 2010).

Det ser ut som at problemene informantene viser til, kan ligge i organiseringen av hverdagen. Birger hevder at problemene kan oppstå ettersom at to avdelinger blir til en på ettermiddagen. Hadde han da promotert for forandring gjennom et personalmøte, kunne de eventuelt ha organisert dagen annerledes, eller kommet frem til en annen alternativ løsning. Men det er vel kanskje vanskelig å gripe et slikt problem kun gjennom organisering. Kanskje pedagogene følte tiden var knapp på grunn av for få ansatte.

Om det hadde vært tilfellet, er det i hvert fall verdt og belyse. Svært hektiske og kaotiske tilværelser i barnehagen på grunnlag av for stor arbeidsmengde, vil vel naturlig påvirke ulike deler av arbeidsmiljøet. Dette ettersom mangelfullt samarbeid kan føre til

konflikter, mistriivsel og uheldig utvikling for både enkeltpersoner og for miljøet som helhet. Gjennom samarbeid på avdelingen kan en avklare, hvordan slikt skal gjøres (Bø, 2011).

Ser vi vekk fra hva en kan gjøre i de organisatoriske sidene, påpeker enkelte hva en skal si i dialogen med foreldrene om tiden blir en faktor. Her kan vi igjen belyse at det å være anerkjennende i dialogen er et godt verktøy for å formidle slike beskjeder, som igjen er en del av relasjonskompetansen (Sveen, 2010). Heidi viser til at en må kunne si ifra til foreldre om tiden ikke strekker til. Da hevder hun at må en opplyse foreldrene om situasjonen, og hun påpeker at foreldrene enten kan ringe henne senere, eller eventuelt kan komme litt tidligere. Dette gjelder også i forhold til det Frida viser til. Hvor hun sikter til at foreldrene kan få innsikt i dagens hendelser gjennom dagrapporten.

Veien videre?

Vi har nå altså sett en del på hvordan informantene har lagt til rette for å fremme gode relasjoner i møte med foreldrene. Som vi kanskje har merket, kan mye av det som informantene hevdet, knyttes til ulike sider av relasjonskompetanse. Likevel har svarene mine fått meg til å vurdere noen nye tanker i forhold til problemstillingen. I metoddelen har jeg nevnt at flertallet hadde førskolelærerutdanning, men likevel var det også to informanter som ikke hadde førskolelærerutdanning. Dermed begynte jeg å tenke: Har disse informantene samme utgangspunkt for å møte foreldrene? Hvilke konsekvenser fører det til om de ikke har relasjonskompetanse til å møte foreldre?

Det er lett å forstå barnehagens utfordring i å ivareta denne kompetansen hos alle som jobber med barn i barnehagen. Spesielt med tanke på at fraværet av ansatte med førskolelærerutdanning er svimlende høyt. Tall fra statistisk sentralbyrå fra 2009, viser til at i kommunale barnehager hadde 56,3 % førskolelærerutdanning. Mens i private lå prosenten på 43,7 % (SSB, 2009). Med slike tall som dette, er det naturlig å anta at den pedagogiske lederen ikke møter foreldrene alene (Sveen, 2010). Med betraktning i fraværet av utdannede førskolelærere, kunne kanskje dette vært en retning videre. Interessant hadde det vært å undersøke om denne kompetansen utgjør en forskjell i hvordan de ansatte møter foreldre. Dette kunne ha blitt gjort gjennom et forskingsprosjekt, hvor ansatte hadde tatt del i en intervensjon med vektning på å utvikle relasjonskompetanse. Videre kunne dette blitt sammenlignet med en gruppe som ikke deltok i intervensjonen, og derfra kunne en intervjuet foreldrene og fått innsikt i hvordan de opplevde de som gjennomgikk intervensjonen og de som ikke deltok. Dette tror jeg kunne gitt svært spennende resultater.

Avslutning

I denne oppgaven jeg forsøkt å belyse denne problemstillingen. *Hvordan kan en som pedagogisk leder, fremme positive relasjoner i møte med foreldrene?* Innholdet i oppgaven er basert på teori som er knyttet til relasjonskompetanse. Hvor jeg videre har gjort undersøkelser i forbindelse med hvordan pedagogiske ledere gjør dette i enkelte barnehager. Videre har funnene har blitt trukket opp mot teorien som er lagt til i oppgaven. Før jeg kommer frem til en konklusjon av problemstillingen ønsker jeg å komme med noen få tanker omkring prosessen.

Det har vært en krevende oppgave å belyse. Både fra et fra et teoretisk ståsted, og i forhold undersøkelsen som ble gjort. Spesielt var det utfordrende å få frem konkrete svar i forhold til hva informantene gjorde for å fremme relasjonene. Dette med tanke på at svarene kanskje ble noe mer generelle en det jeg håpte på. Hvorfor det ble sånt er vanskelig å si, men det kan ha tilknytning til feilkilder som jeg har snakket om tidligere. Særlig med tanke på om informantene forsto spørsmålene rett. Dataen hadde kanskje vært mer berikende om spørsmålene blitt enda mer tilspisset på hva som ble gjort for å fremme relasjonene. Likevel har arbeidet og undersøkelsen vært svært spennende. Og tomhendt går jeg ikke ut av prosjektet. Dermed kommer det siste spørsmålet. Har vi kommet frem til noen konklusjon på bakgrunn av problemstillingen? Vi prøver nå å samle trådene i forhold til hva jeg har funnet.

I lys av oppgaven har jeg fått kunnskap og forståelse av hvor vesentlig det er å ha relasjonskompetanse i møtene med foreldrene. Hvordan vi møter foreldrene, gir konsekvenser for hvor godt foreldresamarbeidet blir. Dermed er kompetanse innenfor å fremme gode relasjoner viktig å ha med seg som pedagogisk leder i møtet med foreldrene. Det som foreldrene kommer med er viktig informasjon om barnet. Og denne informasjonen er av betydning når en som pedagogisk leder skal tilrettelegge for barns allsidig utvikling. Slik informasjon kan vi skaffe oss med å være anerkjennende i relasjonen, med å være bevisst på hva vi sier og hvordan vi tilpasser oss til situasjonen og hvordan vi legger rammene for dialogen. Men også må vi ha tanker om at foreldre er svært forskjellige og kan ha behov for ulik støtte, hjelp og ikke minst tid for å åpne seg. Ved å vekte på disse ulike sidene av relasjonskompetansen kan en skape trygghet og tillit både for barn og foreldre i barnehagen. Og kanskje gjennom denne tilnærmingen, kan en fremme positive relasjoner i møtet med foreldrene med vektning på barnets beste. Likevel er det ikke noe fasitsvar og dermed vil jeg ikke konkludere. Dette fordi at foreldre er unike og må derfor bli møtt ulikt.

Litteraturliste

Askeland, Leif. Sataøen, Svein Ole.(2009). *Utviklingspsykologiske perspektiver på barns oppvekst*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Bø, Ingrid.(2011). *Foreldre og fagfolk*. Oslo: Universitetsforlaget.

Dalland, Olav.(2010). *Metode og oppgaveskriving for studenter*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Hamre Sveen, Trude.(2010). *Å møte foreldre i barnehagen*. Kap i (Kvelling, Øyvind). *Barn i utvikling*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Kunnskapsdepartementet.(2011). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Rydjord Tholin, Kristin.(2008). *Yrkesetikk for førskolelærere*. Bergen: Fagbokforlaget

Statistisk Sentralbyrå.(2009). *Samfunnsspeilet*. Hentet 9. Mai 2012, fra SSB.

<http://www.ssb.no/samfunnsspeilet/utg/201005/tabeller/tab-2010-12-06-04.html>